

Støjreduktion og -bekæmpelse

Eliminering og nedbringelse af kraftig støj på arbejdspladsen er ikke alene et juridisk krav pålagt arbejdsgiverne; det er også en fordel for organisationens kommercielle interesser. Jo sikrere og sundere arbejdsmiljøet er, desto mindre er risikoen for omkostningskrævende fravær, ulykker og forringede præstationer. Dette faktablad beskriver, hvilke overordnede foranstaltninger der kan træffes for at reducere og bekæmpe støj på arbejdspladsen.

Vejen til succes

Støj kan være et problem på mange arbejdspladser. Ikke blot på byggepladser og i fabrikker, men også på værksteder og værtshuse, på skoler og spillesteder. Uanset hvilken arbejdsplads det drejer sig om, kan der træffes tre vigtige forholdsregler for at beskytte arbejdstagernes sundhed:

- Foretag en vurdering af risikoen.
- Iværksæt foranstaltninger til forebyggelse og bekæmpelse af risiciene på grundlag af vurderingen.
- Udfør regelmæssig overvågning og gennemgang af de trufne foranstaltninger.

Risikovurdering

Risikovurderingens form afhænger af problemets omfang på arbejdspladsen. Alle støjrelaterede risici skal vurderes. På en fabrik skal det eksempelvis vurderes, hvorledes støj medvirker til at forøge risikoen for ulykker samt for høretab forårsaget af støj.

Risikovurderingens vigtigste punkter

- De forskellige støjrelaterede risici i organisationen skal afgrænses. F.eks.:
 - Er arbejdstagere udsat for støj i en sådan grad, at der er en potentiel risiko for høretab?

- Findes der farlige stoffer, som kan øge risikoen for høreskader?
- Er støjniveauet ved udførelsen af visse arbejdsopgaver så højt, at det vanskeliggør kommunikation og derved øger risikoen for ulykker?
- Bidrager støjens karakter til arbejdsbetinget stress?
- Foretag en vurdering af, hvem der er udsat for en risiko og hvordan, herunder også midlertidigt ansatte, deltidsansatte og arbejdstagere i særlige risikogrupper, f.eks. gravide medarbejdere.
- Evaluer de støjdæpende forholdsregler, der allerede er iværksat, og tag stilling til, hvilke yderligere foranstaltninger der skal træffes.
- Skriv alle resultaterne af vurderingen ned, og sørg for at orientere arbejdstagerne og disses repræsentanter herom.

Foranstaltninger til at forebygge eller bekæmpe risici

Der kan træffes en række forskellige kontrolforanstaltninger for at beskytte arbejdstagernes sundhed og sikkerhed:

- eliminering af støjilden
- støjbekæmpelse ved kilden
- kollektive kontrolforanstaltninger gennem tilrettelæggelse af arbejdet og indretning af arbejdspladsen
- personlige værnemidler.

Eliminering af støjilden

Fuldstændig eliminering af støjilden er den mest effektive løsning for at fjerne enhver risiko for arbejdstagerne. Dette bør altid overvejes i forbindelse med planlægning af nye arbejdspladser og anskaffelse af nyt arbejdsudstyr. Når det gælder om at forebygge eller bekæmpe støj, er det som regel den mest omkostningseffektive løsning at anlægge en »støjfri« eller »støjsvag« politik. Flere af EU's medlemsstater har databaser, som virksomhederne kan trække på, når der skal vælges arbejdsudstyr.

Bekæmpelse af støj ved kilden

Støjreduktion, enten ved kilden eller under udbredelse, bør være det centrale element i støjhandlingsplaner, omfattende såvel udstyr som arbejdspladsens indretning og vedligeholdelse.

Dette kan opnås gennem forskellige teknikker, herunder:

- isolering af kilden ved hjælp af lokalisering, indkapsling, vibrationsdæmpning med metal- eller luftfjedre eller isolering med elastomer
- reduktion af støj ved kilden eller under udbredelse ved hjælp af indkapsling og barrierer, lyddæmpere på udstødninger, eller ved at reducere hastigheden under forskellige forhold
- erstatning eller ændring af maskiner, herunder remtræk frem for larmende gear eller elektrisk værktøj frem for lufttryksværktøj

- ☑ anvendelse af støjdæmpende materialer, f.eks. gummiforing i siloer, transportbånd og vibratoer
- ☑ aktiv støjreduktion («anti-støj») i visse tilfælde
- ☑ forebyggende vedligeholdelse; i takt med at dele nedslides, kan støjniveauet ændre sig.

Kollektive bekæmpelsesforanstaltninger

Når støjen ikke i tilstrækkelig grad kan bekæmpes ved kilden, bør der træffes yderligere foranstaltninger for at mindske den støj, som arbejdstagerne eksponeres for. Sådanne foranstaltninger kan omfatte en ændring af:

- ☑ arbejdspladsen (lydabsorption i rum, f.eks. lydabsorberende loft, kan i væsentlig grad medvirke til at reducere den støj, som arbejdstagerne eksponeres for)
- ☑ tilrettelæggelse af arbejdet (f.eks. ved at anvende arbejds-metoder, som medfører mindre eksponering for støj)
- ☑ arbejdsudstyr (installering af arbejdsudstyr og placering heraf kan gøre en stor forskel for arbejdstagernes eksponering for støj).

Ved indførelse af støjbekæmpende foranstaltninger skal ergonomi indgå i overvejelserne. Hvis en støjbekæmpende foranstaltning vanskeliggør udførelsen af arbejdet, kan det være nødvendigt at ændre eller helt at undlade den pågældende foranstaltning.

Personlige værnemidler

Personlige værnemidler, som f.eks. ørepropper og ørekopper, skal anvendes som en sidste udvej, når alle andre muligheder har været afprøvet for at fjerne eller reducere en støjkilde. Der skal tages højde for følgende forhold ved anvendelse af personlige værnemidler:

- ☑ Det skal sikres, at de personlige værnemidler er velegnede til at afhjælpe støjen, idet der skal tages højde for støjens karakter og varighed. Værnemidlerne skal kunne anvendes sammen med andre personlige værnemidler.
- ☑ De ansatte skal tilbydes et udvalg af passende høreværn, således at de kan vælge den mest behagelige løsning.
- ☑ Mange arbejdstagere, f.eks. chauffører, politibetjente, piloter og kameraoperatører har brug for ørekopper eller hovedtelefoner til kommunikation, ofte med et aktivt støj-dæmpnings-system, for at sikre klar kommunikation og for at minimere risikoen for ulykker.
- ☑ Personlige værnemidler skal opbevares og vedligeholdes korrekt.
- ☑ Der skal gives oplysninger om, hvorfor det er vigtigt at bruge personlige værnemidler samt korrekt anvendelse, opbevaring og vedligeholdelse heraf.

Information og instruktion

Arbejdstagerne skal informeres om og instrueres i støjrelaterede risici, således at de får indsigt i problemerne og redskaber til at håndtere dem, herunder oplysning om:

- ☑ de eksisterende risici samt de foranstaltninger, der træffes for at eliminere eller reducere disse risici
- ☑ resultaterne af risikovurderingen og eventuelle støjmålinger, herunder en forklaring på betydningen heraf
- ☑ støjbekæmpende foranstaltninger og beskyttelsesforanstaltninger, herunder personlige værnemidler
- ☑ tegn på høreskader og indberetning herom
- ☑ berettigelse til sundhedsovervågning og formålet hermed.

Regelmæssig overvågning af risici og bekæmpelsesforanstaltninger

Arbejdsgiverne skal med jævne mellemrum kontrollere, at foranstaltninger iværksat med henblik på at forebygge eller bekæmpe støj fungerer effektivt. Afhængigt af i hvilken udstrækning arbejdstagerne er eksponeret for støj, er de berettiget til passende sundhedsovervågning. I sådanne tilfælde skal der forefindes individuelle sundhedsjournaler, og arbejdstagerne skal informeres herom. Den viden, som indhentes gennem denne overvågning, skal anvendes til at evaluere risici og bekæmpelsesforanstaltninger.

Arbejdstagerdeltagelse

Arbejdsgiverne er forpligtet til at høre arbejdstagerne, hvilket medvirker til at styrke arbejdstagernes interesse for arbejdsmiljøprocedurer og -forbedringer. Med baggrund i deres viden kan det sikres, at faremomenter opdages, og at der indføres brugbare løsninger. Arbejdstagerrepræsentanter spiller en vigtig rolle i denne proces. Arbejdstagerne skal høres om sundheds- og sikkerhedsforanstaltninger, inden der indføres ny teknologi eller nye produkter.

Lovgivning

I 2003 vedtoges Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2003/10/EF om minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed i forbindelse med arbejdstagernes eksponering for risici på grund af fysiske agenser (støj). Alle medlemsstaterne er forpligtet til at implementere direktivet i den nationale lovgivning inden den 15. februar 2006 (¹).

I henhold til direktivets artikel 5, stk. 1, er det et krav, at »de risici, der er en følge af eksponeringen for støj, elimineres ved kilden eller begrænses til et minimum«, under hensyntagen til den tekniske udvikling og de foranstaltninger, der kan anvendes for at reducere risikoen ved kilden. Direktivet fastsætter endvidere en ny daglig eksponeringsværdi på 87 dB(A).

(¹) Erstatte direktiv 86/188/EØF.

Yderligere information

Dette faktablad er udarbejdet som et led i den europæiske arbejdsmiljøuge i 2005. Der findes flere faktablade og oplysninger om støj på <http://ew2005.osha.eu.int/> EU's arbejdsmiljølov-givning er tilgængelig på <http://europa.eu.int/eur-lex/>

Det Europæiske Arbejds milj ø a g e n t u r
 Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao
 Tlf. (34) 944 79 43 60, fax (34) 944 79 43 83
 E-post: information@osha.eu.int

© Det Europæiske Arbejds milj ø a g e n t u r. Eftertryk tilladt med kildeangivelse. Printed in Belgium, 2005

